

GCISTŐ: KAPITÁNY ORSOLTA

GCISTÉS IDEJE: 1981.

TART.: FELDERÍTŐ KÉRDŐÍV A NÉPRAJZI CSOPORTOK
KUTATÁSÁHOZ

4 lap

TÖLDORAJNI MUTATÓ: FONÓ

SZAKMUTATÓ: XXXIII

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRKÖMÉS

ÁTVEZETVE A NA-191/85 -OS TÉTELE ALÓL.

Felderítő kérdőív a néprajzi csoportok kutatásához

Adatközlő: Kovács Józsefné / szül. Wittmann Erzsébet , 1920

Fonó/

Gyűjtő : Kap itány Otsolya 1981. szept.

Fonó

Bevándorlás, betelepítés

A községbe nagyobb betelepítés, bevándorlás nem volt.
Az adatközlő nagyapja a múlt században Győr megyéből jött.
A takács mesterséget tanulta ki, és azután vándorolt. Vándor-
lása közben jutott el Zimányba, Kaposvárra. Először Kaposváron
vett házat, de nem ment az üzlet, ezért vidékre ment.
Taszárra akart menni, de nem volt aladó ház, így került Fonóba.
A nagyapa letelepedése kb. 1806 körül volt.
A ház vételekor 6 hold földet is vett. Így kezdett munkához
Fonó községben. Állatokat is tartott/borjúkkal foglalkozott/, így
minden évben tudott a fölgjéhez még vásárolni. / 1-1 holdat/
A család így kb. 30 hold földre tett szert.
A faluba főleg mesteremberek telepedtek be. Akik bejöttek azok
itt is maradtak. Parasztok nem jöttek.
A község a piaristákhoz, -Mernye központtal. - tartozott
A betelepült mesterek árendába vettek házakat.
A betelepülő családoknak az 1. vil. háb. után házhelyeket mértek
ki. Kossuth Lajos utca ma , előtte " poletárhak " nevezték azt
az utcát , amelyet a vessélednek mértek ki.
Elvándorlás a faluból nem volt.
A gazdák a faluban állattartással foglalkoztak. Csikó tartásuk
híres volt. Kiállításokra vitték a nevelt álltaokat.
Bika-nevelés volt első helyen , utána jöttek a többi állatok.
A falu a két vil. háb . között foglalkozott legintenzívebben
állattartással. Ebben az időben Svájcból hoztak be bikákat,
marhákat.
A faluban voltak diszidensek - 1956-ban. Korábban is elmentek
de ezek számszerűleg kevesen voltak. Akik 99-ban mentek ki
azok hazajárnak.
A falu legrégibb családjai : valószínű , hogy a Fónai nevezetű-
ek voltak. A faluban nagyon sok Fónai nevezetű ember
volt és van még ma is, akiknek megkülömböztető nevük is
van. / főső Fónai, alsó Fónai , /
A faluban voltak nagygazdák.

Ezeknek általában 50 hold földjük volt. Az egyiknek volt 80 holdja, de négy fia volt. és amikor elmentek felaprózódott a birtok. Legtöbbjüknek 30-40 holdja volt. Számszerűleg nem voltak sokan, a legtöbben a középparasztok voltak, kb. a falu lakosainak 50 %-a voltak a faluban cselédek, zsellérek, földtelen szegények is. Akiknek nem volt sok földje 2-4 holdja, azok elmentek a módosakhoz munkára.

A módos gazdák nem különültek el. Nemesek nem voltak.

Jött-mentek nem voltak.

Szőlőhegyben nem laktak - a fonóiaknak a taszári hegyben van a szőlőjük.

A családnak sok állata volt. Néha 12 állat is állt az istállóban. 2 ló, 1 csikó, 2-3 tehén, kisborjú, 1 bika, disznók stb.

Jövedelem kiegészítésül esetleg a boreladás kínálkozott, de a családok legtöbbszörnél ez otthon is elfogyott.

Télen a férfiak eljártak fák vágni. Az uradalmi erdő Fonó és Zimány között volt, a község erdeje is, de egymástól távol.

Kereskedelem: iparosság:

Kádár, kovács, takács, borbély volt a faluban.

A falu lakossága az uradalomba nem mentek el dolgozni, mivel a faluban a módosabb gazdák fogadták fel azokat akiknek kevés földje volt.

A faluból a városba a lányok nem mentek el cselédnek.

Ipari jellegű munkát nem vállaltak.

A TSZ / 1953/ megalakulása sorsdöntő volt a falu életében.

Ez feloszlott, majd 1959 márc 4. alakult meg a TSZ és azóta működik.

Kisgyalán, Büssü és Fonó egy TSZ-t alkot.

A TSZ megalakulása után a falu nagyobb része atthon vállalt munkát.

Az ingázók száma nem túl nagy, kb. 500 lélekszámból 20-30 ember.

A falun belül házasodás még megvan, de megtalálható az idegen helyről való nősülés is.

Az uradalomba Zalából jöttek summások, akik tavasszal jöttek, ősszel a munka befejezésekor hazamentek.

Ruhatási munkára, kapálásra szegődtek.

Házasság:

A Fonóiak Taszárral , Mosdóssal , Baté.

Göllei nem ment ki a faluból, akinek már ki kellett mennie annak már baj volt.

Gölleiek nagyon jó katolikusok, de mások mint a környék lakói, azt mondták rájuk , hogy tótók.

Csufuló is volt a gölleiekre. Göllei ember ment Attalába és egész uton a bocskorát nézte. és odaért Attalába.

Azóta bocskotosoknak nevezték őket.

Batéiakat is csufolták: Amikor a templom épült és már a pad is megvolt az asszonyok beültek a padba, és hol öten hol pedig csak négyen értek el.

A batéiak be akarták tolni a templomot a faluba.

A község pásztorai a pásztor-házban laktak-. A falu idegen embereket fogadott. Csak kondás / kanász volt/ mert csak a disznókat hajtották ki.

A környék legfontosabb vásárai: Baté , Büssü, Toponár , Kaposvár, Nagyberki, Keresseliget, , Kaposmérő stb.

A II. vil. háb után ezek a vásárok megszűntek.

Azután már minden terményt Kaposvárra vittek.

Kendert csak saját felhasználásra termeltek . Voltak akik elvitték Hildre- ott zsákot cseréltek a kenderért. az ott lakók.

Az asszonyok tejjel nem jártak el a faluból , mivel tejcsarnok már az adatközlő emlékezet óta volt a faluban.

Állatokat, az említett vásárokon vették.

Gazd, felszereléseket Kaposváron vették , ill. kovács készítette és bognár.

Vándor árusok / fazékasok / járták a falut/ cserépfazekat, kuglóf-sütőt árultak.

Drótós, székkötő, üveges járt a faluban.

A széket "böngyővel" , csomával kötötte be.

A falu lakosai Andocsra , Gyüdre jártak el. Prossecióval mentek Andocsra , mely 6 órai járás volt.

A községnek Szt. Márton napi bucsuja van.

Szt. Antal napján nem suoktak az emberek a szőlőbe menni.

okt. 20. Vendel napján , nem fogták be a lovakat.

Ezeket nem tartják már.

A bucsuba csak a legközelebbi családtagok jöttek össze.

A faluba betlehemezők, kotyulók, korbácsolók jártak.
A gyerekek falubeliek voltak. 10-12 évesek voltak.

A fonóiak nem hasonlították magukat a környék községeihez.

Viselet: bőruhásak voltak az asszonyok. Az öregeknek tekeresbe volt a hajuk, fiataloknak kontyban.

A fiatalasszonyoknak szarvuk volt, úgy volt a kendő kötve.

Az 1. vil. háb után a faluban majdnem minden asszony feketében járt. függetlenül attól, hogy volt-e halott a családban.

Batéhoz, Kisgyalánhoz, Taszárhoz hasonlítottak a fonóiak., viseletben és szokásukban.

